

روابط بین کشورها: سایر دول با هم دیگر

مسافرت پادشاه انگلیس به روسیه	شماره ۲ ص ۸	سال ۵
سیاسی انگلیس و اسلام	شماره ۴ ص ۹ و ۱۰ و ۱۱	سال ۵
جزیره کویت و عثمانی	شماره ۶ ص ۱۶	سال ۵
مسافرت قیصر روس به ایتالیا	شماره ۱۲ ص ۱۰ و ۱۱	سال ۶
مسافرت خدیو مصر به مکه	شماره ۱۶ ص ۶	سال ۶
آلمان و استقبال انگلیس	شماره ۶ ص ۱۲ و ۱۳	سال ۷
عثمانی و آلبانی	شماره ۹ ص ۳	سال ۷

عثمانی و آلبانی

دسایس خانمان سوز نمسه، مشتی ارفائود آلبانی را به خیال طغیان انداخته که اضافه مالیات را وسیله قرار دهند. به این جهت عثمانی ناچار محض تأدیب آنها و تنبیه دیگران

که بدین وسیله‌ها سر از اوامر و قوانین مدونه دولت بیرون نکشند، به سرداری «تورقود پاشا» قریب سی هزار سرباز فرستاد که در دو معرکه نزدیک هزار نفر اشرار البانی را به خاک هلاک ریختند و یک صد و پنجاه نفر از عثمانی‌ها کشته شدند و دعوا ختام یافت و معلوم شد دول هم‌جوار عثمانی هم‌چون دول هم‌جوار ایران آنی از فتنه انگیزی و شریزی غفلت ندارند و حتی‌المقدور در فکر آنند که قبیله و عشیره‌ای از ایران یا عثمانی برانگیزانند که دولتین ایران و عثمانی کمتر به خرد آرائی مشغول باشند.

آلمان و استقبال انگلیز

چندی است در بازی حلیه بازی شطرنج سیاسی انگلیز، حریفی پر زور و با مهارت و مهابت کامله پیدا شده که او آلمان می‌باشد و این حریف قوی پنجه برای نبرد دریائی و زور آزمائی با انگلیز همه ساله، بل همه ماهه کشتی‌های زره‌پوش از طراز اول در آب می‌اندازد، به حدی که یک سر خواب و راحتی را برای رجال انگلیز حرام کرده. اگرچه قوای خشکی آلمان مدت‌ها است از قوای بری دول اروپا در اروپا برتری دارد، ولی در توازن بحری از بعضی دول خصوصاً انگلیز کمی داشت و این ناقصی به اندک زمانی کامل و به قسمی به سرعت در ازدیاد او، این اوقات می‌افزاید، که سیاسیون عالم را متحیر ساخته.

این مسئله از بدیهیات است که جنگ امروزی دول اروپا با هم‌دیگر خصوصاً آلمان با انگلیز یا ژاپون با امریکا را و روس که از دیر زمانی است مترصد دست و پنجه نرم کردن می‌باشند، مقدم، روی کاغذ حساب تعداد کشتی و مصاریف جنگ و امتداد زمان و ضرر تجارت خود را می‌نمایند، اگر دول مذکوره دیدند موافق نمی‌آید و در ازدیاد قوا و احتمال غالبیت مشکوکند، کاغذ را پاره و مشغول وسایل می‌شوند. و مسلم است که هر شبی که آلمان حساب قوای دریائی خود را کرد و مضاعف دید قبل از طلوع آفتاب صبح اقدام به جنگ با انگلیز خواهد کرد و از رویه و تقدم قوای جنگی آلمان، ظنون غالب سیاسیون عالم این است که طولی نخواهد کشید که کشتی‌های جنگی آلمان به طرف جزایر بریتانیا حرکت خواهند کرد. شب آبدستن است تا چه زاید سحر.

مسافرت والا حضرت خدیو مصر به مکه

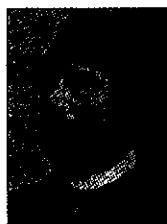
روز یک شنبه ۲۹ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ والا حضرت افخم امیر معظم عباس پاشا ثانی حلمی خدیو کل مصر، به معیت ستر کبرای والده ماجده خود در ساعت هفت و چهل و پنج دقیقه قبل از ظهر از سرای قبه با اتاغ مخصوص راه‌آهن تشریف فرمای ایستگاه بزرگ مصر شدند و در ساعت هشت و پنج دقیقه به طرف سویس [سوئز] حرکت فرمودند و چهار از ظهر گذشت با کشتی خصوصی به طرف جده رهسپار شدند. رجال حکومت و خانواده خدیویت در امسال بسیار مشرف به مکه گردیدند که نام یک‌یکان به طول می‌انجامد. ملتزمین این سفر سعادت اثر من جمله جناب شفیق پاشا رئیس دیوان عربی و فرنگی (دارالترجمه) و عزت پاشا رئیس دیوان ترکی و خیری پاشا مدیر اوقاف خصوصی و جناب شیخ شاکر وکیل مسجد ازهر و شیخ محمد عاشور مفتی اوقاف خصوصی و سایرین، مهمات لازمه از طرف حکومت از سواره و پیاده و توپ و غیره کاملاً به جهت حراست و جلالت والا حضرت خدیو معظم روانه گردیدند. چنانچه از طرف دولت علیه عثمانی هم تدارکات کافی دیده شده.

امساله عده حجاج ایرانی تاکنون معین نشده که چه مقدارند، ولی آنچه از اسلامبول و سویس خبر رسیده عدد حجاج تبریزی امساله بیش از حجاج سایر نقاط ایران است. البته هم‌وطنان گرام حجاج تبریزی مقدم به طواف خانه‌های دلهای شکسته و سوخته شده برداران دینی و اخوان اسلامی و همشهری‌های خود در تبریز مبادرت کرده، سپس به طواف خانه خدا رهسپار شده‌اند.

مسافرت قیصر روس به ایتالیا

در این اوقات اعلیحضرت نیکلای دویم قیصر ممالک روسیه پس از تماشای مناورات جنود قویم عازم ایتالیا بودند، ولی مختصر نقاهت قیصره روس نه فقط اعلیحضرت قیصر را از تماشای مناوره (جنگ هفت لشکر) متروک داشت بلکه مناوره هم امساله موقوف شد (این را باید از قدم نامبارک محمدعلی قاجار دانست که برخی اگر به عطیه و نشانی نائل می‌شدند امسال محروم شدند) برخی را عقیده بر این است. چون ملت آزادی‌طلب ایتالیا نسبت به ملت فرانسه و ملت انگلیز پر شر و شورتر هستند (چون که در مسافرت

روابط بین کشورها: سایر دول با هم دیگر

• تندیس محمدعلی پاشا بنیان گذار سلسله جدید در مصر و جمعی از خدیوان و حاکمان آن دوره تا زمان عبدالناصر

اعلیحضرت قیصر به فرانسه و انگلیز فقط به دریا قناعت شد و تلاقی رئیس جمهوری در «شراپور» و پادشاه انگلیز در «کوس» با قیصر شد، و به جهت نشریات آزادی طلبان فرانسه و انگلیز اعلیحضرت قیصر روس پا به خشکی این دو دولت نگذارند) احتمال می‌رود در مسافرت اعلیحضرت قیصر روس به ایتالیا سوء قصدی نمودار شود (چنانچه در چند سال قبل ملکه نمسه را در جنوب «سویس» یک نفر ایتالیائی مقتول نمود) شاید از این مسافرت چشم‌پوشی شود. برخی دیگر می‌گویند نشریات و اعلاناتی که آزادی طلبان ایتالیا منتشر کرده‌اند قیصر روس را از این مسافرت باز خواهد داشت، چنانچه روزنامه‌تان یک [یکی] از نشریات را منتشر کرده و او این است.

انتشار نامه آزادی طلبان ایتالیا

درباره قیصر روس

باید نیکلای دوم ناپسندیده باشد چون که دستش به خون ملتش رنگین است ... جلاد روسی شفقت نمی‌داند، رأفت نمی‌شناسد. در تمامی شهرهای روسیه دارها برپا و در کار آدمی کشتند ... نمایندگان و وکلا و احرار ملت روسیه همه روزه به «سبیریا» تبعید می‌شوند و در میان اشخاص آدم‌کش رحم و انصاف نیست.

با وجود این نشریات و اجتماعات مختلفه ایتالیا سفیر روسیه در ایتالیا اظهار کرده است که قیصر به زیارت ایتالیا و ملاقات پادشاه ایتالیا خواهد آمد.

جزیره کریت و عثمانی

مدتی بود حکومت یونان در تقلائی ضم جزیره کریت به یونان بود و پرنس ژورز والی کریت به دربار دول مخبره داشت و دولت عثمانی زیر بار نمی‌رفت و افتراح او را رفض می‌نمود. دول چهارگانه (فرانسه، انگلیس، روس، ایتالیا) به موجب معاهده با عثمانی دعوت پرنس ژورز را اجابت نمی‌کردند، این بود حکومت یونان و پرنس والی ساکت شدند و جزیره را به حال خود گذاشتند تا این اوقات که از شش جهت به طرف عثمانی رقبای متعددی به دست یاری احبای خالی از معنی سر برکشیده‌اند، پرنس ژورز هم به صدا آمده و طرانه [ترانه] ملحق نمودن جزیره کریت را به یونان می‌نوازد.

سکنه کریت که بالغ بر سیصد هزار نفرند و تقریباً پنجاه هزار نفر مسلمان و باقی مسیحی هستند، در انضمام جزیره شادکام و خواهانند، لکن به گمان ما تقلای یونان عبث نباشد و بدون فایده نیست، اگرچه عثمانی جواب یأس داده و لکن بی‌ثمر است.

سیاسی، انگلیس و اسلام

صاحب امتیاز روزنامه «ثمرات الفنون» مقاله‌ای به عنوان فوق در روزنامه «تیمس» منتشر نموده و نظر به اهمیت آن ذیلاً ترجمه شده می‌نگاریم.

ذکاء و بصیرت و دوربینی و خبرت رجال انگلیس همیشه مشهور آفاق عالم بوده و به مساعی و افیه اغلب این رجال سابقاً مابین انگلیس و حکومت عثمانیه یک صداقت و دوستی «مصنوعی» به ظهور آمده، و در سایه اشتهار یافتن این دوستی در همه جای عالم مسلمانان به انگلیس‌ها مایل شده و نسبت به آنان ابراز احترام و محبت‌ها نموده‌اند.

معلوم است که مسلمانان عالم در شمار میلیون‌ها است که فقط صد میلیون آن‌ها تابع انگلیس می‌باشند، اظهار دوستی و محبت این قدر مسلمان‌ها نسبت به انگلیس‌ها ناشی از صداقت و (تذویر و خدعه) انگلیسان با دولت عثمانی بوده، به خصوص صد میلیون مسلمان که تابع انگلیس می‌باشند، در حالتی که متفرقاً در هندوستان و عدن و قبرس و مصر و سودان سکنا دارند، به اعتبار رابطه دینه‌شان تشکیل یک قوه عظیمه شایان اعتبار می‌نمایند. رفتار صداقت‌کارانه‌ای درستکارانه این جمله نسبت به انگلیس و فرمانبرداری رعایای مملکت زرخیز مصر به همان ملاحظه وجود یگانگی و صداقت ما بین دولتین عثمانی و انگلیس بوده.

اما در این اواخر تغییر یافتن این اسباب انگلیس، مشاهده شده گویا رجال سیاسی انگلیس تجربه‌های سیاسی و حکمت‌های فلسفی خودشان را درباره تقلب اوضاع زمان و عبرت‌های دیرینه خود را یک باره فراموش کرده‌اند. این که مسلمان‌ها در همه جای عالم به چشم ناامیدی و بدگمانی به انگلیس‌ها می‌نگرند گویا انگلیس نمی‌داند که اظهار عداوتی که به عثمانی می‌کند در معنی عداوت به تمامی عالم اسلام محسوب می‌شود. انگلیس به ضبط نمودن عدن و قبرس و هندوستان و حکمرانی بر مصر و سودان قانع نشده و به هر حرکتی که به ضد عثمانی واقع می‌شود ریاست می‌نماید.

چنانچه در مسئله «کرید» [کریت]، انگلیس در مقدمه دولت‌هائی بود که به خلاف عثمانی می‌کوشید. حالیه در مسئله [جدا نمودن] «مقدونیا» از جسم عثمانی و اداره نمودن آن تحت حکم عموم دول، همانا انگلیس جلو سایر دول اروپا افتاده، و بلکه می‌توانیم بگوییم که مصدر این فتنه اصلاً انگلیس می‌باشد. آیا این معامله عداوت‌کارانه انگلیس که ملیون‌ها رعایای مطیع مسلمان دارد با عثمانی که قلب عالم اسلام است، برای انگلیس لایق و فائده بخش می‌باشد؟ زیاد تعجب ما از رضامندی ملت انگلیس از این رفتار حکومت‌شان است که چرا دولت خود را از این رفتار وخیم نتیجه مانع نمی‌شود؟ انگلیس هرگاه در دوستی با عثمانی پایدار می‌شد هرگز مسئله کرید به این حال با تأسف در نمی‌آمد. انگلیس هرگاه با چشم محبت و حسن معاشرت به عثمانی نظر کرده بود هرگز دول اروپا به مسله «مقدونیا» مداخله نمی‌نمودند. اگر فی‌الواقع مقصد انگلیس اظهار دشمنی نمودن مجرد اجرای اصلاحا در مقدونیا بود می‌توانست به این مرام خود نیز به خوبی و محبت واصل بشود. یا این که اگر مراد انگلیس اصلاح حال مسیحیانی که در مملکت عثمانی هستند در این حال به جرأت می‌توانیم بگوییم احوال مسیحیانی که در خاک عثمانی هستند. در کمال خوبی بوده و اعتراف رؤسای روحانی‌شان شاهد است بر این که احوال اینان از بعضی هم کیشان‌شان که در بعضی مملکت‌های مسیحیه متوطنند خوش‌تر و آسوده‌تر است.

ولیکن هرگاه مقصود دولت انگلیس از این همه اظهار دشمنی با عثمانی آن است که سلطان را مجبور کند بر این که از حقوق حاکمیت و سیادت خود در مصر بالکلی اغماض کند، در این حال سهو نموده، زیرا این امر فقط با میل و رضای سلطان حصول نمی‌پذیرد، بلکه رضای مسلمانان عموماً و مصریان خصوصاً شرط است. حالا مسلکی که انگلیس در این اواخر پیش گرفته مسلمانان از انگلیس‌ها روگردان شده، باید انگلیس از خاطر دور ندارد که این عداوت‌های آشکارا نتیجه خواهد بخشید. انگلیس هیچ وقت نباید به ثروت و عظمت و قوه بحریه خود مغرور و مفتون بشود. محاربه ترانسوال و ملت صغیره بوئر و خسارت‌های فوق‌العاده‌ای که بر آن وارد شد، هنوز از خاطرها نرفته.

انگلیس باید از دولت زورمند روس عبرت بگیرد که این دولت مقتدره در محاربه با ژاپون به چه بلاهای عظیمه گرفتار و به اثر آن، اغتشاش‌های داخلی چه‌ها بر سر آن

دولت مغرور بر آورد.

مسافرت پادشاه انگلیس به روسیه

این اوقات اغلب جراید عالم یکی دو عمودش از مسافرت پادشاه انگلیس به بطرزبورغ پای‌تخت روسیه پر است و اتحاد معنوی این دو دولت متضاد که یکی در اعلا درجه مشروطه و تمدن مصنوعی است و یکی در اعلا درجه مطلقه و وحشت صرف است، قریب‌الوقوع دانند. اگرچه تلاقی دو پادشاه این عصر ولو از یک خانواده و فامیل هم باشند چندان مدخلیتی در اوضاع مملکتی و اساس سیاسی آنها ندارد و لکن موشکافان دقیق عالم سیاست واقفند که در تجاوزات و تعدیات به مستملکات سایرین مدخلیتی تمام دارد. خصوصاً این دو صیاد قوی بنیاد که در میان‌شان یک نخجیر ضعیفی باشد و آن خاک پاک وطن عزیز ما است که به قول ملا نصرالدین همه دعوها سر لحاف است. انشاءالله شرح حرکات و مکالمات این مهمان محترم و آنچه راجع به ایران است خواهیم نگاشت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

